

International Journal of Original Educational Research

Research Article

Türkiye’de Kadına Şiddetin Değerlendirilmesi

Ali Nalcı

Milli Eğitim Bakanlığı, TURKEY, alinalci01@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-9625-4414

Eyvan Mirilli

Milli Eğitim Bakanlığı, TURKEY, eyvanmirilli@gmail.com, ORCID: 0009-0001-0271-4969

Musafa Kamlı

Milli Eğitim Bakanlığı, TURKEY, mustafakamis@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-1398-3292

Kevser Kılıç Avcı

Milli Eğitim Bakanlığı, TURKEY, kevserkilig84@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-1826-6452

Uğur Yalçın

Milli Eğitim Bakanlığı, TURKEY, uyalcin01@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-6741-8374

Atf: Nalcı, A., Mirilli, E., Kamlı, M., ve Yalçın, U. (2023). Türkiye’de kadına şiddetin değerlendirilmesi. *International Journal of Original Educational Research*, 1(1), 106-124.

Özet

Kadına yönelik şiddet dünya genelinde ve insanlık tarihi boyunca yaygınlığını korumuştur. Bu şiddet türü özellikle aile içerisinde ortaya çıkmakta olup aile huzurunu ve birliğini bozan önemli olgular arasında yer alır. Kadına yönelik şiddet fiziksel,

duygusal, cinsel ve ekonomik özellikler içerebilmektedir. Bu bağlamda araştırmada Türkiye’de kadına yönelik şiddet politikalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle şiddet ve şiddet türlerine ilişkin değerlendirmeler yapılmış, sonrasında kadına yönelik şiddet kavramı açıklanarak Türkiye ve dünyada kadına yönelik şiddete ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın faaliyet ve raporları, İçişleri Bakanlığı bünyesinde Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışma ve uygulamalar incelenmiştir. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan raporlar doğrultusunda, kadınların istihdamı, eğitim düzeyi, cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı, işgücüne katılım oranları, kendilerini güvende hissetme durumlarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yasal dayanağı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, taraf olunan uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Konseyi sözleşmesi olan 6284 sayılı kanun 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. Kadınların istihdama katılım oranlarının düşük olduğu bölgeler TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt), TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır), TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat), TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) ve TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis) bölgeleri olarak belirlenmiştir. Eğitim düzeyi bakımından kadınların eğitime katılım oranlarının erkeklere göre daha düşük düzeyde gerçekleştiği, eğitim kademesi yükseldikçe kadınların cinsiyet içerisindeki dağılımının azaldığı görülmüştür. Kadınların eğitim düzeyinin artması ile istihdam oranlarında da artış meydana geldiği görülmüştür. Kadınların kendini güvende hissetme oranları erkeklere göre daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kadına şiddetin önlenmesine yönelik yaptığı çalışmalar mevzuatın etkin uygulanması, toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması, sektörler arası işbirliği ve koordinasyon sağlama, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) tarafından kadına yönelik şiddetin bütün yönleriyle değerlendirilmesi şeklindedir. Şiddet önleme merkezleri 6284 sayılı kanun kapsamında hizmet vermekte olup, 7/24 esasına dayalı çalışmaktadır. Geliştirilen uygulamalar ve alınan önlemler neticesinde 2017 yılının aynı dönemine kıyasla 2018 yılı ilk 4 ayında kadına şiddet olaylarında %39 oranında azalma olduğu belirlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve bu konuda tedbirler alınması amacıyla Aile v Sosyal Hizmetler Bakanlığı öncülüğünde diğer bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar ile STK’lar arası işbirliği yapılmaktadır. Hazırlanan kanunlar ve bu kapsamda yapılan uygulamaların kadına yönelik şiddet vakalarını önemli ölçüde azalttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kadına Şiddet, Aile İçi Şiddet, Kadına Şiddetin Önlenmesi, Politika*

Evaluation of Violence Against Women In Turkey

Abstract

Violence against women has remained prevalent throughout the world and throughout human history. This type of violence occurs especially within the family and is among the important facts that disrupt the peace and unity of the family. Violence against women can include physical, emotional, sexual and economic characteristics. In this context, it is aimed to examine the policies of violence against women in Turkey. For this purpose, first of all, evaluations were made on violence and its types, then the

concept of violence against women was explained and evaluations were made on violence against women in Turkey and in the world. Within the scope of the research, the law numbered 6284 on the protection of the family and the prevention of violence against women, the activities and reports of the Ministry of Family and Social Services, the studies and practices carried out by the General Directorate of Security within the Ministry of Interior were examined. In addition, in line with the reports published by the Turkish Statistical Institute, evaluations were made regarding women's employment, education level, distribution by gender and age groups, labor force participation rates, and feeling safe. As a result of the research, Law No. 6284, which is the legal basis of the Constitution of the Republic of Turkey, the international conventions to which it is a party and the Council of Europe convention, came into force in 2012, in order to prevent violence against women. Regions with low female employment participation rates TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt), TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır), TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat), TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) and TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis) regions. In terms of education level, it has been observed that the participation rate of women in education is lower than that of men, and as the level of education increases, the distribution of women within gender decreases. Women's feeling of self-confidence rate is lower than that of men. The works of the Ministry of Family and Social Services for the prevention of violence against women effective implementation of the legislation, raising social awareness and sensitivity, inter-sectoral cooperation and coordination, by Violence Prevention and Monitoring Center (ŞÖNİM)

It is the evaluation of all aspects of violence. Violence prevention centers provide services within the scope of Law No. 6284 and work on a 24/7 basis. As a result of the practices developed and the measures taken, it was determined that there was a 39% decrease in violence against women in the first 4 months of 2018, compared to the same period of 2017. Ministry of Family and Social Services in order to prevent violence against women and take measures in this regard cooperation between other ministries, institutions and organizations and NGOs. It has been determined that the prepared laws and the practices made within this scope have significantly reduced the cases of violence against women.

Keywords: *Violence to Women, Domestic Violence, Prevention of Violence to Women, Policy*

Giriş

Dünya genelinde yaygın olarak karşılaşılan ve toplumun huzuru için risk unsuru olan kavramlardan biri de şiddettir. Şiddet farklı şekilde insan yaşamını olumsuz olarak etkileyen maddi ve manevi olarak sonuçları bulunan disiplinler arası bir kavramdır (Krook, 2018: 3). Toplumsal yaşamdan iş yaşamına aileden eğitime ve ikili ilişkilere kadar her gün pek çok alanda insanlar ya şiddete maruz kalmakta ya da şiddeti uygulayan taraf olmaktadır (Sánchez ve diğ., 2020: 2).

Toplumsal yaşamı derinden ve olumsuz olarak etkileyen şiddet, çeşitli alt türlere ayrılmaktadır. Bu araştırma kapsamında ilk olarak şiddetin türlerine, dünyada ve Türkiye’de yaşanan şiddet olaylarına yer verilmektedir. İkinci bölümde ise bu araştırmanın ana konusu olan “kadına şiddet politikalarının” Türkiye’deki politikalar

açısından incelenmesine yer verilmekte, krize müdahale ve önleyici çalışmalar bağlamında şiddeti önleme çalışmalarına yer verilmektedir (Boyacıoğlu, 2016: 6-7).

Şiddet, kavramının geçmişi insanlık tarihinin geçmişi kadar eskidir. Kadına şiddet konusunun ise tartışılmaya başlanması, önemiyle farkındalığının artıp alanyazında çalışılmaya başlanması ise daha yakın bir geçmişe dayanmakta olup dünya genelinde benzer bir gelişme seyrine sahiptir (Elghossain ve diğ., 2019: 4). Kadına şiddet konusuna ilişkin perspektif oluşturulmasında 1960’ların sonunda, önceki asırda meydana gelen gelişmelerin sorgulanmaya başlanması ve gelişen kadın hareketleri etkili olmuştur. 1980’li yıllardan sonra globalleşen dünyada ulusal ve uluslararası alanda yaşanan terör eylemlerinin sosyal yaşamın çekirdek birimini oluşturan ailede, güçsüz olana ki kadına ve çocuğa yönelik şiddet zeminini hazırlamıştır (Eisenhut ve diğ., 2020). Bu durum bilhassa bilgi ve iletişim teknolojisi alanlarında, medeniyette hızlı ilerleyişe karşılık, insanın şiddet davranışı ve eğilimi bireyin içsel dünyasındaki gerilimi bir çelişki olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda böylesine önemli hatta insanlığı ilgilendiren şiddet ve kadına şiddet konusuna ilişkin analiz ve çözümler karar alma mekanizmalarından bağımsız bir şekilde olması mümkün değildir (Arıkoğlu-Ündücü, 2005: 3-5).

Kadına karşı şiddeti önlemek için yapılan mücadeleler ve şiddeti sonlandırmak için yapılan politikalar, uygulamalar, yasalar, eylem planları ve birçok proje olmasına rağmen şiddet engellenememektedir. Hiç kuşkusuz bu durumun pek çok sebebi vardır (Sanín, 2020). Bundan dolayı şiddeti önlemeye yönelik tedbirler alınmasından çok şiddeti ortay çıkaran birincil nedenler tespit edilmeli ve böylece uygulama süreçleri başlatılmalıdır. Diğer bir deyişle amaç şiddete maruz kalan birey/kadını korumak değil şiddeti önleyip ve ortadan kaldırmak olmalıdır. Bu hususta şiddete yol açan olayların sebepleri irdelenmelidir (Ahinkorah, Dickson ve Seidu, 2018). Kadına yönelik şiddet ile ilgili olarak “Sivil Toplum Kuruluşları” devlet politikalarını etkileme gücüne sahiptir. 1993’e gelindiğinde “Kadın Dayanışma Vakfı”, 2007’de “Kadınlara Hukuki Destek Merkezi”, 2010’da “Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu” gibi örgütler kurularak, şiddeti önlemeye ilişkin devlet politikalarının oluşturulmasında etkili olmuşlardır. Şiddetin sebepleri incelendiği zaman alkol, işsizlik, yoksulluk, sosyal öğrenme içselleştirilmiş çocukluk yaşantıları gibi nedenler anılabilir (Arıkoğlu-Ündücü, 2016). O halde şiddeti engellemek için holistik bir bakış açısı benimsenmelidir.

Tarih boyunca kadına yönelik şiddet olgusu toplumda önemli konular arasında yer almıştır. Özellikle gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerde yaygın olarak görülen bu yaşamsal olayların eğitim, sosyal ekonomik gelişmişlik, yaş, mesleki durumlar gibi çeşitli özelliklerden etkilendiği söylenebilir (Garcia-Moreno ve Amin, 2019:12). Ayrıca devletlerin izlediği politikalar, yargı kararları, günümüzde internet, sosyal medya ve televizyon gibi faktörler kadına şiddete yönelik olayların boyutunu etkilemektedir (Aşkın ve Aşkın, 2018: 9-10). Şiddet yalnızca fiziksel olarak değil aynı zamanda psikolojik, ekonomik ve cinsel boyutta da meydana gelebilmektedir. Geçmişten günümüze şiddet insanlar arasında, aile içinde ve kadına yönelik olarak her dönemde meydana gelmiştir. Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar bu şiddet olaylarının istatistiksel olarak ortaya konulmasına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2013 yılında yapılan araştırmada, dünya genelinde kadınların üçte birlik bir kısmının yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel ve cinsel şiddete maruz

kaldığını ortaya koymuştur (Ogum Alangea ve diğ., 2018). Şiddet vakalarının yaygınlığı olarak ise yüksek gelirli ülkelerde bu oranın daha düşük olduğu belirlenmiştir. Afrika, Orta Asya Orta Doğu ve Akdeniz ülkelerinde şiddet olaylarını dünya ortalamasının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir (Semerci ve Erdoğan, 2021 ; Yalçın, 2021: 4).

Nitekim yapılan araştırmalarda Türkiye’de yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)den cinsel şiddet yaşamış kadınların oranı, %12’dir. Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan kadınların %16’sı, Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz bölgelerinde yaşayan kadınların ise %10’u cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Bununla birlikte, cinsel şiddet yaşamış kadınların oranının kırsal ve kentsel alanlarda birbirine eşit olduğu görülmektedir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2014).

Bu veriler doğrultusunda mevcut araştırmada Türkiye’deki kadına şiddet vakalarının son yıllardaki durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu araştırma, sosyal kültürel durumun ortaya çıkarılması, kadına şiddete yönelik yapılan politik çalışmalara katkı sağlanması ve genel olarak toplumda şiddet vakalarının azaltılmasına yönelik çalışmalara ışık tutması bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada Türkiye’de kadına şiddete ilişkin uygulamaların ve kuramsal değerlendirmelerin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma literatürü değerlendirmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Dünyada Kadına Yönelik Şiddet Olayları

Birleşmiş Milletler tarafından ilk defa 1975’te Meksika’da düzenlenmiş olan “Dünya Kadın Konferansları”, kadına yapılan şiddetin gündem olmasını sağlamıştır. İlk başta kadına şiddet aile temelli olarak dikkate alınmıştır. Yapılan Dünya Kadın Konferansı’nda Eylem Planı’nda olarak kabul edilen ailenin ve aile bireylerinin eşitliği ile güvenliklerinin sağlanması amacıyla eğitim programları tertiplenmesi önerilmiştir (Heise, 2018: 2). Yine Eylem Planı’nda, direkt olarak “şiddet vurgusu” üzerinde durulmuştur. Fakat Konferans’ın sivil toplum organizasyonlarının katılımıyla gerçekleşen paralel oturumlarında kadına şiddet değişik şekiller ile dile getirilerek incelenmiştir (KSGM, 2007).

İkinci Dünya Kadın Konferansı’nın ikincisi 1980’de Kopenhag’da gerçekleştirilmiştir. Burada ise kadına şiddet, sağlık problemi temelinde incelenmiş kadınlarla ile çocukları şiddetten korunması amacıyla uygulanan programların geliştirilmesi/iyileştirilmesi çağrısında bulunulmuştur. 1985’te Nairobi’de gerçekleşen Üçüncü Dünya Kadın Konferansı’nda kadına şiddetin detaylı olarak ele alındığı ve çeşitli noktalara dikkat çekildiği belirtilebilir. Geleceğe yönelik stratejiler çerçevesinde, kadına yapılan şiddetin bütün toplumlarda meydana geldiği belirtilmiştir (Alesina, Brioschi ve La Ferrara, 2021: 15). Bununla birlikte kadına yönelik yapılan şiddetin çeşitli şekilleri üzerinde durulmuştur. Buna göre stratejilerle; önleyici politikaların geliştirilerek yasal tedbirlerin alınması, şiddete uğrayanlar için destek sistemlerinin kurulması ve bu konu ile ilgili olarak farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesi üzerinde durulmuştur (KSGM, 2003).

1995’te Pekin’de gerçekleştirilen ve bir “taahhütler konferansı” olarak nitelendirilen “Dördüncü Dünya Kadın Konferansı” sonucunda “Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu Belgeleri” kabul edilirken Türkiye iki belgeyi doğrudan kabul etmiştir. “Pekin Deklarasyonu”, hükümetleri, kadının güçlenerek ve ilerleyip gelişmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve toplumsal cinsiyet anlayışının temel politika ve programlara yerleştirilmesi hususlarında sorumlu tutmaktadır (Stark ve Seff, 2021: 7-8). Aynı zamanda Eylem Platformu’nun hayata geçirilmesini öngörmekte olup Deklarasyon hükümetlere; kadın ve kız çocuklarına ilişkin olarak gösterilen her çeşit ayrımcılığı yok etmesi amacıyla gerekli görülen yükümlülükleri yerine getirmesini gerekli kılmaktadır (Krook, 2020). Eylem Platformu, kadınların güçlendirilip onların; iktisadi, toplumsal, kültürel ve politik karar verme aşamalarında tam ve eşit paya sahip erişmelerini destekleyerek, kamu ve özel hayatın her alanında aktif katılımcı olmalarının önünü açan çalışmaları hayata geçirmeyi hedeflemektedir (KSGM, 2003).

Eylem Platformu’nda, kadına yapılan şiddet olaylarının “eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerinin önündeki” en ciddi engellerden biri olduğu vurgulanırken Pekin Eylem Platformu, kadınlara ve kız çocuklarına ilişkin şiddete mani olunması ve yok edilmesine ilişkin hükümlere sorumluluklar yüklemiştir. Bu bağlamda, konuya dair yasal düzenlemeleri yapmak ve yasaları uygulamakla görevli olanların kadın şiddetinin sebeplerini, meydana getirdiği sonuçlarını vb. konularda bilgilendirme yapılmasını gerekli görmektedir (Estes ve diğ., 2021:). Şiddet davranışlarının ulusal yasalar tarafından getirilen yaptırımlarla cezalandırılması için gerekli görülen çabanın gösterilip, şiddet ile mücadele için eylem planları yapılması ve bu planların uygulamaya konulması, kadına şiddetin yok edilmesi ile ilgili olan faaliyetlere yeterli miktarda finansal kaynak ayrılması hükümetlere yüklenen sorumluluklardan bazıları olarak belirtilebilir (Jewkes ve Dartnall, 2019: 6). Şiddete uğrayan kadın ve kız çocukları için finansal olarak güçlü sığınmaevleri sağlanması gerektiği ve bu sığınmaevlerinin sayıca çoğaltılması, şiddet davranışına maruz kalan kadınların başvurabilecekleri danışma merkezlerinin sayısının artırılarak yaygınlaştırılması, ücretsiz olarak medikal, ruhsal ve hukuksal yardımların ve desteğin sağlanıp sunulması yerel yönetimler de dâhil olmak üzere hükümetlerin sorumlulukları arasında olduğu bilhassa belirtilmiştir (Benebo, Schumann ve Vaezghasemi, 2018: 3). Yine sivil toplum organizasyonlarının, bağımsızlıkları muhafaza edilmek şartı ile hükümetlerle ortak olarak işbirliği içine girmeleri, katılım ve katkı sağlamalarının gerekliliği ve ehemmiyeti üzerinde bilhassa durulmuştur. 1981 yılında yürürlüğe konulan “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)” Türkiye tarafından 1985’te imzalanırken 1986’da yürürlüğe girmiştir (KSGM, 2001). Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin bazı maddeleri aşağıda verilmiştir:

“Sözleşme ile kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın erkek eşitliğine dayalı olarak; politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran ve cinsiyete bağlı olarak yapılan her türlü ayırım, dışlama ya da sınırlama olarak tanımlanmıştır (m. 1).”

“Sözleşme uyarınca, taraf devletler, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın engellenmesi ve kadın erkek eşitliğinin sağlanmasında gerekli önlemleri almakla ve kadınların her türlü ayırma karşı etkin korunmalarını sağlamakla yükümlüdür (m. 2).”

“Sözleşme, taraf devletlere, kadın erkek eşitliğinin yasalar önünde sağlanması yükümlülüğünün yanı sıra uygulamada da (fiilen) sağlanması yükümlülüğünü getirmektedir (m. 4).”

Sonuç olarak CEDAW, kadına şiddetin önlenmesi veya sığınmaevlerinin doğrudan düzenlenmelerine yönelik olmamakla birlikte kadına yapılan her çeşit ayrımcılığa karşı tedbir alınıp önlenmesi ve kadın erkek eşitliğinin pratikte uygulanmasının sağlanması amacı; kadın erkek arasında söz konusu olan eşitsiz güçten doğan kadına şiddetin engellenip ve yok edilmesini zımni olarak kapsamaktadır (Jewkes ve Dartnall, 2019: 8). Sözleşme ile düzenlenen, kadının insani olarak gelişiminin önündeki engellerin kaldırılması, toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan önyargıların, klasikleşmiş ve diğer uygulamaların kaldırılması amacı ile iki cinsiyetten de bireylerin sosyokültürel eylemlerinin değiştirilip geliştirilmesi gibi sorumluluklar şiddetin ortadan kaldırılması ile doğrudan ilişkilendirilebilir (KSGM, 2008). Buna göre “CEDAW 19 Sayılı Tavsiye Kararı’nda”, Sözleşme’nin hayata geçirilebilmesi için, kadına şiddetin önlenmesi hususunda taraf devletlerin gerekli görülen bütün tedbirleri alması gerekliliği vurgulanmaktadır. 29 Ocak 2003’te Türkiye’de yürürlüğe giren “CEDAW Ek İhtiyari Protokolü” ile sözleşmenin taraflarca fiilen uygulanıyor olduğunu kontrol etmek amacı ile oluşturulmuş olan CEDAW Komitesi’ne bireysel başvuru yapılabilme olanağı sağlanarak ve Komiteye, yapılan şikâyetleri alma ve inceleme yetkisi verilmiştir (Benebo, Schumann ve Vaezghasemi, 2018: 9).

1993 tarihli “Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi” de taraf devletlerin kadına şiddeti önlenmek ve ortadan kaldırılması hususunda sorumluluklar atfetmektedir. Bildirge’ye göre devletler; “kadınların her türlü şiddete karşı korunmalarını artırıcı nitelikte engelleyici yaklaşımlar geliştirmek, şiddete maruz kalmış kadınların ve gerektiği hallerde çocuklarının rehabilitasyonu, bakımı, yetiştirilmesi konularında rehberlik hizmeti sağlamak, sağlık ve sosyal hizmetler, imkânlar ve programlar gibi özel nitelikteki yardımlar ile birlikte yapısal destekler sağlamakla yükümlüdür (m. 4/f-g).” Yine Bildirge’ye göre hükümetler, kadınlara dair şiddetin bitirilmesi için finansal olarak kaynak ayırmakla yükümlü tutulmaktadırlar.

Şiddetle mücadelede kapsamında gerekli olan kurumsal hizmetleri sağlamak ve bütçe giderlerini karşılanmak da devletin görevleri arasında yer almaktadır. “BM Genel Kurulu’nun 22 Aralık 2003 tarih ve 58/147 sayılı Kadınlara Karşı Aile İçi Şiddetin Ortadan Kaldırılması” ile ilgili kararında, “aile içi şiddetin kadına yönelik en yaygın fakat en az görünür şiddet biçimi” olduğu ortaya konulmuştur. Buna göre; aile içi şiddetin engellenerek ve şiddet davranışına uğrayan bireylerin korunması ile ilgili olarak devletlerin çeşitli tedbirler alması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Aynı şekilde kararda aile içi şiddetin sosyal bir problem olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, alınacak tüm tedbirler, aile içi şiddete uğrayanların yasal haklarını korumaları, rehabilite ve destek almaları için şart görülen yardımın yapılması ve şiddete uğrayanlar için başvuru merkezleri ile “güvenli sığınakların kurulmasını kapsayan” çalışmalar yapılması öngörülmüştür (KSGM, 2008). Bu bağlamda gerek Türkiye’de gerekse de yurtdışında kadına yapılan şiddet çeşitlerinin oranları, yaygınlık düzeyleri ve şiddete uğrama sıklığı gibi ile ilgili olarak pek çok araştırma yapılırken bu araştırmaların çıktılarını önem kazanmaktadır (Najafova, 2021). Bu araştırmalardan biri de örnek olarak seçilen ve üç farklı ülkenin şiddet kavramına yönelik görünümünü ortaya koyan bir

çalışma olup ilgili ülkelerle ilgili olarak karşılaştırmalara yer vermektedir (Palmen, Francoli, Genova, Göksel, Sales, Sonsonetti, Tozlu, ve Güngör, 2016: 6):

Türkiye’de kadına şiddet kavramına yön veren/tertiplenen temel hukuki kavram “aile içi şiddet”tir. İtalya ve İspanya’da ise “toplumsal cinsiyete dayalı” şiddet kavramı egemendir. İtalya, İspanya ve Türkiye’de her üç ülkede de kadına yapılan çeşitli şiddet davranışları cezalandırılmakta ya da yasal olarak suç davranışı olarak değerlendirilmektedir (Cepeda, Lacalle-Calderon ve Torralba, 2021: 4). Örnek vermek gerekirse; bir yetişkin ya da çocuk evliliğe zorlanıldığında bu davranış İspanya’da cezayı gerekli kılan suç olarak kabul görülürken, Türk kanunlarında zorla evlendirmenin farklı yaptırımları bulunmaktadır. Her üç ülkede cinsel şiddete yönelik olarak aynı durum geçerli olup de aile içi şiddet olaylarında savcı cezai soruşturma başlatabilmektedir. Aynı şekilde İspanya ve Türkiye’de durum benzer olup İtalya’da ise savcılar yalnızca daha vahim olaylarda cezai soruşturma başlatmaktadırlar (Viero ve diğ., 2021: 5). Öte yandan kurumsal çerçeve bakımından incelendiğinde her üç ülke için de ciddi düzeyde farklılıklar söz konusudur. İspanya’da koordinasyon ve uygulama fonksiyonu “izleme ve değerlendirme işlevlerinden” net olarak ayrılarak iki farklı organla iyi bir şekilde geliştirilmiştir. İstatistiksel oranları karşılaştırmak gerekirse (Palmen, 2016: 2-5):

- İtalya’da kadınların %18’i, İspanya’da %11’i ve Türkiye’de %27’si türü fark etmeksizin herhangi bir şekilde taciz edilmiştir.
- İtalya’da kadın bireylerin %27’si ve İspanya’da ise %22’si 15 yaşından itibaren eşi veya eşi olmayan birisi tarafından bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmakta ya da tehditle karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye’de en az bir evlilik geçiren kadın bireylerin %36’sı 15 yaşından itibaren bir eş ya da partnerin şiddetine uğramaktadır.
- İtalya’da kadın bireylerin %34’ü ve İspanya’da %59’u aile içi şiddetin ortadan kaldırılmasına dair kanun ve siyasi açılımlarla haklardan haberdardır.
- İtalya’da kadın bireylerin %38’i, İspanya’daysa %33’ü 15 yaşından beri eşinden herhangi bir sebep dolayısı ile psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Türkiye’de en az bir kere evlenmiş olan kadın bireylerin %44’ü herhangi bir nedenle psikolojik şiddete uğramıştır.
- İtalya’da kadın bireylerin %5’i, İspanya ve Türkiye’de ise %3’ü 15 yaşından beri eşi olmayan başka bir birey tarafından cinsel olarak şiddete maruz bırakılmaktadır.
- Kadına şiddetin ne kadar sık meydana geldiğiyle ilgili ‘olarak çok yaygın’ şeklinde algılanması; İtalya’da %35, İspanya’da %31 düzeyinde yüksek olarak değerlendirilirken Türkiye’de ise bu konuda hâlihazırda bir data mevcut değildir.
- Türkiye’de okuryazarlık düzeyi ve coğrafi bölgeler ile farkındalık düzeyleri arasında bağlantı olduğu keşfedilmiştir.

- Türkiye’de öfkeli, stresli ve kaygılı hissetmenin şiddete ilişkin en yaygın olarak görülen psikolojik yansımalarıdır.
- Kadına yönelik “fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetin yaygınlığı” ile ilgili olarak eldeki mevcut araştırma örüntüleri bu tür davranışlarının her üç ülkede de çok yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre en düşük yaygınlık birinci İspanya, ikinci İtalya ve son olarak da yüksek düzeyde Türkiye’de karşılaşıldığını ortaya koymaktadır.
- Kadına şiddetin fiziksel sağlık durumuna yönelik olarak yaratmış olduğu etkileri İtalya, İspanya ve Türkiye’de benzer olma eğilimler göstermektedir. Ancak sınıflandırmalar az da olsa farklılaşmaktadır.
- Her üç ülkede de, bedende meydana gelen yaralanmalar sonucunda görülen bere ve çizikler en ise yaygın yaralanma şekli olarak belirtilmektedir.
- İtalya ve İspanya’da kadınların eş ya da partnerleri tarafından şiddete maruz kalmalarının ruhsal neticeleri konusunda, en yaygın olarak anılan etki ise “kaygı” olarak belirtilmektedir (Palmen ve diğ., 2016: 6-7).

1.1.Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Olayları

Türkiye’de kadına şiddet olayları incelenip araştırıldığına yapılan araştırmalar;

- Sosyal öğrenmeyi,
- Erken yaşta yapılan evliliği,
- Ekonomik yoksulluğu,
- İşsizliği,
- Alkol kullanımını kapsamaktadır (Akgül ve Uğurlu, 2021: 2).

Bu bağlamda şiddetle mücadele ederken kadın hareketlerinin önemli olduğunu, fakat holistik bir anlayışla iktisadi ve toplumsal problemlerin çözümü için devlet ve kurumları başta olmak üzere tüm toplumsal gruplarla işbirliğine gidilerek üzerinde durulması gerekliliğini vurgulamaktadır (Arıkoğlu-Ündücü, 2005: 6).

Kadına yapılan şiddet olayları Türkiye’de çok yaygın görülen sorunlar arasında yer almaktadır (Açıkkel, 2009: 3). Altınay ve Arat tarafından (2007) Türkiye nüfusunu temsilen yürütülen çalışmanın sonuçlarının gösterdiği üzere, kadınlardan %34’ü eşleri tarafından en az bir defa bedensel şiddete uğramıştır. 2008 yılında KSGM tarafında yürütülen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” sonuçlarına göre:

- Eşi ya da beraber yaşamını sürdürdüğü birey tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %49’dur.

- Araştırmaya katılan kadın bireylerin %37’sinin iş hayatını sürdürmesine eşi veya beraber olduğu kişi/kişiler tarafından engel olunmuştur.
- Duygusal şiddeti deneyimleyen kadınların % 44’tür.
- Fiziksel ya da cinsel şiddete uğrayan kadınların oranı % 42’dir.
- Yaşamının bir kesitinde eşi veya beraber yaşamış olduğu kişinin fiziksel şiddetine maruz kalan kadınların oranı %39’dur.
- Türkiye geneli evli kadınların %15’i, cinsel şiddet arındıran davranışlardan bir ya da daha fazlasına, yaşamlarının bir döneminde maruz kalmışlardır.

Öte taraftan daha önemli olanı ise kadınlar yaşamış oldukları şiddeti hiç kimseye anlatmamak gibi bir durumla da karşı karşıyadırlar (KSGM, 2009). Benzer olarak Altınay ve Arat tarafından yürütülen çalışmanın neticesinde de şiddete maruz kalan kadınların neredeyse yarısı, bu durumdan kimseye bahsetmediklerini belirtmektedir (Açıkel, 2009: 9).

Sonuç olarak bütün dünyada yaşandığı gibi Türkiye’de de kadınların karşı karşıya olduğu ciddi problemler arasında yer edinmiş olan kadına şiddet olgusu, yaşamın farklı dönemlerinde ve farklı şekillerde meydana çıkmaktadır (Elghossain ve diğ., 2019: 2). Bu bağlamda uygulanan şiddetin hangi çeşit olduğu fark etmeksizin şiddetin önlenmesi için Türkiye’nin imzalamış olduğu uluslararası sözleşmeler ile sorumluluğun büyük kısmı devlete düşmekle birlikte kadınların uğraşmış olduğu şiddetin oranlarında yıllar içinde azalmış olduğunu ifade etmek mümkün görünmemektedir (Ediz ve Altan, 2017: 8).

Öte taraftan Türkiye’de nüfusunun yarısının kadın olduğu gerçeği karşısında; kadının cinsiyeti üzerinden karşılaşmakta olduğu sorunların tespit edilmesi ve çözüm üretilmesi için yapılan araştırmaları sınırlı olduğunu belirtilebilir. Türkiye’de kadınların yüz yüze kalmış olduğu her çeşit şiddet konusunda güvenle sorunlarını iletip tartışabilecekleri bir ortamın yokluğu ya da güven kaynağının sağlanamamış olması bu tür bilgilerin kısıtlı olarak ve az sayıda toplanmasını, işlenmektedir (Bacchus ve diğ., 2018: 3). Bundan dolayı bu tür araştırmalar 1980’lerin sonlarına doğru genel olarak kadın kuruluşlarının “yerel veya bölgesel bağlamda” yaptığı araştırmalarla kısıtlı kalmışken kurumsal olarak yürütülen araştırmalar ise 1990’ları içermektedir. Ülkemizde bu konu ile ilgili olarak yapılmış olan en kapsamlı nicel araştırma; “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması pe Üniversitesi ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının” ortaklaşa yürütmüş olduğu “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” çalışmasıdır (KSGM, 2009). Araştırma kapsamında kırsal ve kentsel alanında yaşamakta olan 15-59 yaş kadınların uğramış oldukları pek çok şiddet çeşidi ve toplumsal hayattan geri kalmaları ya da engellenmeleri üzerinde durulmuştur. Bu rapor şiddete maruz kalmış kadınların oranının % 36 olduğunu ve bunun herhangi bir sebepten kaynaklandığını ortaya koymuştur. Bu oranın şehirde % 35, kırsal alandaysa % 37.5 olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı araştırma sonucu göstermektedir ki yapılan şiddet çeşitleri incelendiğinde “fiziksel şiddet oranı % 36, cinsel şiddet oranı %

12, hem cinsel hem de fiziksel şiddet % 38” olarak belirtilmektedir (Marques ve diğ., 2020: 13).

Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

İnsanın beden bütünlüğüne zarar veren şiddet, aynı zamanda birçok olumsuz durumu da beraberinde getirmektedir. Buna göre insanın psikolojisini bozan, yaşam kalitesi ve standartlarını düşüren ve fiziksel ve biyolojik yönden olumsuz sonuçlar meydana getiren bir olgudur (Tekinal, Özlem ve Emre, 2018: 12). Şiddetin sonuçları üzerinde durmak gerekirse:

- Bireyin diğerleri ile kurmuş olduğu ilişkilerde pek çok sorun yaşaması,
- Kadının kendisine duymuş olduğu öz saygısını kaybetmesi,
- Kendini değerli bir birey olarak görmemesi,
- Kendini gerçekleştirme konusunda isteksiz olup adım atmaması,
- Psikolojik sorunlara yol açan çarpık ya da gerçek dışı düşüncelere sahip olması,
- Strese kaynaklı fiziksel şikâyetler olarak belirtilebilir (Aydöner, 2018: 13).

Kadınlara uygulanan her şiddetin kişisel olarak da etkileri söz konusudur. Şiddete uğrayan kadınların pek çok risk ile karşı karşıya bulunmaları, bireysel problemlerini günden güne artırmaktadır. Bilhassa cinsel şiddet konusu yaşadığımız toplumda mahrem bir alandır, gizlenmelidir (Eisenhut ve diğ., 2020). Fakat cinsel şiddete uğrayan kadın için ağır bir sorun olmasından dolayı erken müdahale çok önemlidir. Diğer taraftan şiddetin kişisel olarak; bedensel, ruhsal, biyolojik ve fizyolojik olarak negatif izlerinin yanında toplum üzerinde de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Şiddet gibi “agresif davranış modellerinde” birçok iç ve dış faktör ol oynamaktadır (Benebo, Schumann ve Vaezghasemi, 2018: 5). Bu modeller genel olarak öğrenilen davranış stilleri olarak kabul görmektedir (Kafadar ve Sehlikoğlu, 2019: 11). Bu bakımdan toplumsal etkileri model alma davranışı ekseninde şekillenmektedir (Karahan ve diğ., 2022: 4-5).

Şiddeti Önleme Yolları

Ruh sağlığının korunması bakımından çok önemli bir faktör olan şiddet kavramı; çözüm stratejileriyle beraber incelenip değerlendirilmelidir (Sabit, 2019). Kadına şiddet olgusu dünya genelinde pek çok şekilde ifade edilmektedir. Bunlara örnek vermek gerekirse; “aile içi şiddet”, “eşler arası istismar”, “aile şiddeti”, “evlilik istismarı”, “eş istismarı” olarak belirtilebilir. Şiddet olgusu fiziksel, cinsel ve psikolojik birçok kompleks davranış örüntüsünü bir arada bulundurabilmektedir (Boxall, Morgan ve Brown, 2020: 6). Diğer bir deyişle şiddet olgusu geniş bir yelpaze ile değerlendirilebilir. Dünya Sağlık Örgütü bir “halk sağlığı sorunu” şeklinde ilan ettiği şiddeti önlemek için 4 temel konu tespit etmiştir. Bunlar (Parmaksızoğlu-Çakır, 2011):

1. Bilhassa çocuk ve kadınlara dair yapılan şiddeti azaltma programlarının desteklenmesi,
2. Şiddetin sebeplerinin tespit edilip agresif hareketlere neden olan risklerin tespit edilmesi,
3. Şiddetin önlenmesine yönelik olarak en iyi yöntem ve stratejilerin tespit edilmesi,
4. Şiddet tiplerinin kavramsallaştırılarak ve sonuçları üzerinde bir değerlendirme yapmak olarak ifade edilebilir.

Kadına karşı yapılan şiddet davranışının ortadan kaldırılması ile ilgili olarak geçmişten bugüne yetersiz olmakla birlikte bir mücadele söz konusudur (Marques ve diğ., 2020). Hem dünya çapında hemde Türkiye’de farklı yöntemlerle şiddeti önleme çalışmaları takip edilip uygulanmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de kadına karşı yapılan şiddet için “sıfır tolerans ilkesi” ile çalışmalar geniş bir sahada; kamu, sivil ve bütün işbirlikçilerle detaylı işbirliği ve ortak çabalarla devam ettirilmektedir (Çelik, 2013: 9).

Öte taraftan “Başbakanlık, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-1015” ile “toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadeleye” yönelik olarak 6 adet temel alanda rehabilite yönünde karar kılınmıştır. Bu 6 temel alan aşağıda yer verildiği gibidir:

1. Kadını, sosyo-ekonomik açıdan güçlü bir konuma getirmek,
2. Koruyucu hizmetler sunmak,
3. Kurum/kuruluşlararası koordinasyon sağlamak,
4. Tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri sunmak,
5. Toplumsal bilinç ve düşünce yapısındaki dönüşüm,
6. Yasal düzenlemeler olarak ifade edilebilir.

Sonuç olarak kadınların sosyal hayata aktif katılmaları ve onları kısıtlayan geleneklerle yüzleşerek eğitim alıp kişisel gelişimleri, iş ve meslek gibi alanlarda ilerlemeleri ve eşit haklara sahip olmalarının yaşamsal rolü bulunmaktadır (Elghossain ve diğ., 2019: 14).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Çalışmaları ve Eylem Planı

Bakanlığın kadına yönelik şiddetle mücadele amacıyla 2022-2025 dönemi il eylem planı hazırlanmıştır. Bu plana göre kadınların adalete erişimi, politika ve koordinasyon, koruyucu ve önleyici hizmetler, toplumsal farkındalık şeklinde dört ana hedef belirlenmiştir. Bu hedefler aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

- Mevzuatın etkin uygulanması ve mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılması.
- Şiddete sıfır tolerans anlayışının tüm plan, program ve politikalara yerleştirilmesi.
- Koruyucu ve önleyici hizmetlerinin etkili sunulmasına yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi.
- Şiddetle topyekün mücadele için toplumsal farkındalık ve duyarlılığının artırılması

Bu amaçlar doğrultusunda adalete erişim ve mevzuat ile ilgili olarak, il düzeyinde mevzuatların gözden geçirilmesi ve uygulamanın daha etkili yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca adli süreçlerde mağdurun haklarını etkin kullanmasına yönelik adalete erişim süreci kolaylaştırılacaktır.

Şiddete sıfır tolerans anlayışı kapsamında ulusal düzeyde uygulanması amaçlanan politikaların yerel düzeye yansıtılması ve etkili kullanılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kadına yönelik şiddetle mücadelede sektörler arası işbirliği ve koordinasyon önemsenmiştir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla uygulanan politikaların etki analizi yapılacak, belediye meclisi üyeleri ve yerel yönetimlerde görev yapan yöneticilere kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla seminerler verilmesi planlanmıştır. Yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddete ilişkin bütçe hazırlamaları ya da bütçelerinde bu faaliyetlere yer vermeleri sağlanacaktır.

Bakanlığın kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadele edilmesine ilişkin 2021 yılı faaliyet raporunda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalar iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. Birincisi şiddete uğrayan Kadınlara yönelik hizmetler, Diğeri ise şiddetin önlenmesi ve izlenmesine yönelik hizmetler şeklindedir.

Şiddete uğrayan kadınlara yönelik kadın konukevlerinin açılması ve işletilmesi, şiddete uğrayan kadınların korunması, ekonomik ve psiko-sosyal destek sağlanması, varsa çocuklarla birlikte barınma dahil diğer ihtiyaçlarının karşılanması, bakanlık, yerel yönetimler ve STK kapsamında bugün an kadın konukevlerinin kapasitesinin ihtiyaçlar ölçüsünde geliştirilmesi faaliyetleri yapılmıştır.

Şiddetin önlenmesine yönelik faaliyetler ise genel olarak 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun kapsamında önleyici ve koruyucu çalışmaların yapılması, bu bağlamda farkındalıklarının artırılması, eğitimlerin verilmesi ve projelerin geliştirilmesi amaçlanmıştır (6284 Sayılı Kanun, 2012).

Bakanlık bünyesinde kurulan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) kadına yönelik şiddetin bütün yönleriyle değerlendirildiği koruyucu ve önleyici tedbirlerin alındığı önemli bir merkez konumundadır. ŞÖNİM 6284 sayılı kanun kapsamında faaliyet göstermekte olup, Türkiye genelinde 81 ilde bu merkezler

kurulmuştur. Ayrıca birçok şehirde bu sunulan hizmetlere erişimin kolaylaştırılması bakımından 376 Sosyal Hizmet Merkezi kurulmuştur. Bununla birlikte kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. 2021 yılı verilerine göre ŞÖNİM merkezlerine 255.515 kadın, 17.726 çocuk ve 23.158 erkek olmak üzere toplamda 296.399 kişinin başvurduğu belirlenmiştir. Bu veriler incelendiğinde Türkiye genelinde yaklaşık 300 bin şiddet vakasının ŞÖNİM merkezlerine iletiildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bildirim yapılmayan şiddet vakaları da dikkate alındığında, ülke genelinde kadın başta olmak üzere çocuk ve erkeğe yönelik şiddet vakalarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ŞÖNİM’lerin kapasitesinin geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılması son derece önemlidir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının teşkilat şeması incelendiğinde aile ve toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile kadının statüsü Genel Müdürlüğü ile ilgili birimlerin bulunduğu görülmektedir. Bu birimler hem aileye yönelik hizmetlerin gerçekleştirilmesi hem de araştırma konusu bağlamında kadına şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmaların yapılabilmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu kapsamda Aile ve toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün sunduğu hizmetler genel olarak incelendiğinde aşağıdaki şekilde ifade edilebilir;

- Aile ve topluma yönelik koruyucu, rehabilite edici, eğitici ve önleyici sosyal hizmetlerin yürütülmesi ve koordine edilmesi,
- Aile yapısının korunması, ailenin sosyal istasyonunun iyileştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanması,
- Aile yapısını tehdit eden sorunların önlenmesi, bu konuda projelerin geliştirilmesi ve uygulanması,
- Aileyi tehdit eden bağımlılık ve kötü alışkanlık gibi durumların önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması ve eğitici programlarının geliştirilerek uygulanması,
- Ailede meydana gelen yapısal değişimlerin neden ve sonuçlarına ilişkin araştırmaların yapılması, aile değerlerinin korunarak geliştirilmesine yönelik çalışmaların organize edilmesi,
- Nüfus yapısında ortaya çıkan değişikliklerin mevcut aile yapısını olumsuz etkilemesinin önlenmesine yönelik politikaların geliştirilmesi,
- Aile ve aile bireylerinin sorun ve beklentilerine yönelik çalışmaların yapılarak, eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,
- Yurtdışında yaşayan Türk aileleri ve topluluklarının sorunlarının belirlenerek çözümüne yönelik araştırma ve uygulama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi,
- Kadınlara yönelik koruyucu, eğitici, önleyici ve geliştirici sosyal hizmetleri planlama ve uygulama,

- Aile ve kadınlara yönelik çalışmalarda sivil toplum kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları arasında eşgüdümlü çalışmalar gerçekleştirme,
- Kadının toplumdaki statüsünün artırılması ve cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesine yönelik eğitsel, kültürel, sosyal ve sağlık alanında politikaların geliştirilmesi ve uygulanması

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kadının güçlenmesi, kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetle mücadele edilmesi kapsamında şiddete uğrayan kadınların korunması, bu kadınlara ekonomik ve psiko-sosyal destek sağlanması, kadınların ve varsa çocuklarının ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması, kadın konukevlerinin sunduğu hizmetlerini kapasitesinin geliştirilmesi, STK'lar ve yerel yönetimler ile işbirliği yapılması, 6284 sayılı kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınarak, rehberlik izleme ve değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Şiddete uğrayan kadınlara yönelik sunulan hizmetler şiddet önleme ve izleme merkezleri, kadın konukevleri ve çok amaçlı toplum merkezleri (ÇATOM) olarak sunulmaktadır.

Şiddet önleme merkezleri 6284 sayılı kanun kapsamında hizmet vermekte olup, 7/24 esasına dayalı çalışmaktadır. 2019 yılı itibarıyla bütün illerde bu merkezler kurulmuş, 2021 yılında bu Merkez üzerinden 255.515 kadın, 17.726 çocuk ve 23.158 erkek olmak üzere toplamda 296.399 kişi bu hizmetlerden yararlanmıştır. Farklı dillerdeki ŞÖNİM merkezlerinde uygulamaların standartlaştırılması amacıyla “ŞÖNİM Hizmet Standartları Rehberi” hazırlanmış ve personele bu konuda eğitimler verilmiştir.

Bakanlığın faaliyetleri kapsamında kadın konukevleri fiziksel, duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalan kadınların şiddetten korunmaları ve mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla geçici süreyle barınma sağlamaktadır. Kadınların yaşadıkları şiddetin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması ve en aza indirilmesi amacıyla, barınma süresince kadınlara psiko-sosyal, ekonomik, hukuki, eğitim ve tıbbi destek sunulmaktadır. 2021 yılında Türkiye genelinde 2743 kişi kapasiteli toplam 112 kadın konukevi tasarlanmıştır. 81 ilde bulunan bu konukevleri ne ek olarak yerel yönetimler bünyesinde, 11 ilde 735 kapasite ile faaliyet gösteren toplam 33 kadın Konukevi bulunmaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 ve Göç İdaresi Başkanlığı'na bağlı 3 olmak üzere toplamda ülke genelinde 149 kadın konuk evi bulunmaktadır. Bu konukevlerinin kapasitesi ise 3.624 olarak belirlenmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022).

Sonuç ve Öneriler

Kadına yönelik şiddet dünya genelinde ve insanlık tarihi boyunca yaygınlığını korumuştur. Bu şiddet türü özellikle aile içerisinde ortaya çıkmakta olup aile huzurunu ve birliğini bozan önemli olgular arasında yer alır. Kadına yönelik şiddet fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik özellikler içerebilmektedir. Kadına yönelik şiddet aynı zamanda toplumsal bir özelliğe de sahiptir. Şiddetin sıklığı ve yaygınlığı sosyal ve kültürel olarak toplumun gelişmesini engellemektedir.

Kadına şiddet bütün dünyada her devirde var olup ciddi bir sağlık problemidir. Bununla birlikte her ırk, etnik köken, coğrafi bölge, din ve her sosyoekonomik seviyeden kadına yönelik şiddet davranışı meydana gelebilmektedir. Kadına şiddet olayları neticesinde; başta sağlık sorunları olmak üzere, yaralanmalar, psikolojik bozukluklar, ölüm ve travmalar gibi oldukça ciddi sonuçlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Bununla birlikte, kadına şiddet “bir toplum sorunudur” ve aile fertlerini, bilhassa da çocuklar üzerindeki etkilerinden dolayı önemli görülmektedir. Kadına şiddet son zamanlarda artış gösterirken ve devletler için de çözülmesi gerekli olan belli başlı problemler arasında yer almaktadır. Kadına şiddet gibi toplumsal bir problemi çözmek amacı ile uluslararası alanda çalışmalar yürütülmektedir

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yapılabilecek çalışmalar ve uygulamalar bağlamında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir;

Kadına yönelik şiddeti eğitim düzeyi ile ilişkili olduğu yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda eğitim düzeyinin artması hem kadının hem de erkeğin farkındalık düzeyinin artmasını sağlamakta ve şiddet olaylarının daha az yaşanmasına katkı sağlamaktadır. Bu bakımdan bütün bireylerin eğitime erişiminin sağlanması önemli olduğu kadar, eğitimde devamlılığının ve üst kademelerde eğitime alma oranlarının artırılması önemli görülmektedir.

Kadına yönelik şiddete ilişkin kanunlar ve bu kanunlar kapsamında yapılan uygulamaların etkili olduğu söylenebilir. Ancak günümüzde basın ve yayın organlarında hem kadına yönelik hem de aile içi şiddetin yaygın olduğu, yaptırımların olumlu etkilerinin bulunmasına karşılık yeterli olmadığı ortadadır. Bu durum toplumun sahip olduğu sosyal kültürel yapı, nitelikli eğitim alamama, işsizlik, madde bağımlılığı ve bireyleri etkileyen diğer psiko-sosyal faktörlerden kaynaklanabilir. Dolayısıyla şiddeti ortaya çıkaran faktörlerin yalnızca bir duruma ya da olaya özgü olmadığı değerlendirilerek, psiko-sosyal risk faktörlerinin belirlenmesi ve bu bağlamda çözüm yollarının geliştirilmesi önemlidir.

Ceza ve yaptırımlar her ne kadar şiddeti önlemede etkili olsa da, bu uygulamaların şiddeti önlemede kesin bir çözüm olarak ortaya çıkması mümkün görülmemektedir. Dolayısıyla toplumsal gelişmenin ve farkındalık düzeylerinin artırılması, evlilik öncesi olduğu kadar evlilik sürecinde de düzenli olarak ailelere sosyal ve psikolojik destek eğitimlerinin verilmesi önemlidir. Bireyler arasında iletişim becerilerinin geliştirilmesi, saygı ve sevgi gibi değerlerin ön plana çıkarılması, empati ve sorumluluk duygusunun geliştirilmesi hem kadına yönelik hem de aile içi şiddetin önlenmesinde önemli bir role sahip olabilir. Bu bağlamda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın organize ettiği sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşların sürece dahil olduğu planlı ve programlı sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

Kaynakça

6284 Sayılı Kanun. (2012). *Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun*. Resmi Gazete: 20.03.2012, Sayı: 28239

- Açıkel, S. (2009). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınmaevi önlemi: türkiye örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ahinkorah, B. O., Dickson, K. S., & Seidu, A. A. (2018). Women decision-making capacity and intimate partner violence among women in sub-Saharan Africa. *Archives of Public Health*, 76(1), 1-10.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (ASPB). (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Özet Rapor. <http://aihmiz.org.tr> Erişim: 21.06.2022.
- Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). *2021 yılı faaliyet raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Akgül, A., & Uğurlu, Ö. (2021). Kadına yönelik şiddetin, şiddeti uygulayan ve mekân bağlamında incelenmesi: Katledilmiş kadınlar örneği. *Planlama Dergisi*, 31(1), 128-140.
- Arıkoğlu, C. ve Ündücü, C. A. (2016). Kadına yönelik şiddetin tarihi. *Alternatif Politika*, 8(Special), 1-21.
- Aşkın, E. Ö. ve Aşkın U. (2018). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik Bakış*, 1 (2): 16-37.
- Aydöner, N. H. (2018). *Kadınlarda Şiddete maruz kalma durumu ile sosyal destek algısı, depresyon ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiler: karşılaştırmalı bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Lisansüstü Eğitim Programı, İstanbul.
- Bacchus, L. J., Ranganathan, M., Watts, C., & Devries, K. (2018). Recent intimate partner violence against women and health: a systematic review and meta-analysis of cohort studies. *BMJ open*, 8(7), e019995.
- Benebo, F. O., Schumann, B., & Vaezghasemi, M. (2018). Intimate partner violence against women in Nigeria: a multilevel study investigating the effect of women’s status and community norms. *BMC women's health*, 18(1), 1-17.
- Boxall, H., Morgan, A., & Brown, R. (2020). The prevalence of domestic violence among women during the COVID-19 pandemic. *Australasian Policing*, 12(3), 38-46.
- Boyacıoğlu, B. A. (2016). Dünden bugüne Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: Psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(Özel Sayı), 126-149.
- Cepeda, I., Lacalle-Calderon, M., & Torralba, M. (2021). Measuring violence against women: a global index. *Journal of interpersonal violence*, 08862605211037424.

- Çelik, G. (2013). Eşine şiddet uygulayan erkeklere yönelik grup çalışması: bilişsel-davranışçı yaklaşımla yapılandırılan grup sürecine bakış. *Aile ve Kadın Sempozyumu*, Kırıkkale, 16 Mayıs 2013
- Ediz, A., ve Altan, Ş. (2017). Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 397-410.
- Eisenhut, K., Sauerborn, E., García-Moreno, C., & Wild, V. (2020). Mobile applications addressing violence against women: a systematic review. *BMJ global health*, 5(4), e001954.
- Elghossain, T., Bott, S., Akik, C., & Obermeyer, C. M. (2019). Prevalence of intimate partner violence against women in the Arab world: a systematic review. *BMC international health and human rights*, 19(1), 1-16.
- Estes, S. J., Huisin, C. E., Chiuve, S. E., Petruski-Ivleva, N., & Missmer, S. A. (2021). Depression, anxiety, and self-directed violence in women with endometriosis: A retrospective matched-cohort study. *American journal of epidemiology*, 190(5), 843-852.
- Garcia-Moreno, C., & Amin, A. (2019). Violence against women: where are we 25 years after ICPD and where do we need to go?. *Sexual and reproductive health matters*, 27(1), 346-348.
- Heise, L. (2018). Violence against women: the missing agenda. In *The health of women* (pp. 171-196). Routledge.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (KSGM). (2001). Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi ve ihtiyari protokol, Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (KSGM). (2003). Pekin+5 siyasi deklarasyonu ve sonuç belgesi, Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (KSGM). (2007). Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı 2007-2010, Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (KSGM). (2008). Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu, Ankara.
- Kafadar, H., ve Sehliskoğlu, K. (2019). Bir tıp fakültesi öğrencilerinin kadına yönelik şiddet konusundaki görüş ve tutumlarının belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Karahan, M., Arpacı, F., ve Esen, İ. (2022). Türkiye’de kadınlara yönelik şiddetin uygulanan sosyal politikalar bağlamında bireysel ve toplumsal boyutlarda etkileri. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*.
- Krook, M. L. (2018). Violence against women in politics: A rising global trend. *Politics & Gender*, 14(4), 673-675.

- Marques, E. S., Moraes, C. L. D., Hasselmann, M. H., Deslandes, S. F., & Reichenheim, M. E. (2020). Violence against women, children, and adolescents during the COVID-19 pandemic: overview, contributing factors, and mitigating measures. *Cadernos de saude publica*, 36, e00074420.
- Ogum Alangea, D., Addo-Lartey, A. A., Sikweyiya, Y., Chirwa, E. D., Coker-Appiah, D., Jewkes, R., & Adanu, R. M. K. (2018). Prevalence and risk factors of intimate partner violence among women in four districts of the central region of Ghana: Baseline findings from a cluster randomised controlled trial. *PLoS one*, 13(7), e0200874.
- Palmen, R., Francoli, N., Genova, A., Göksel, A., Sales, L., Sonsonetti, S., Tozlu, Ç, Güngör, D. & Öztürk, A. (2016). Wave: kadına yönelik şiddet karşılaştırmalı raporu: İtalya, İspanya ve Türkiye. https://notus-asr.org/wp-content/uploads/2016/05/wave_cr_tr_final_7march2016-2-2.pdf Erişim tarihi: 21 Haziran 2022
- Parmaksızoğlu-Çakır, A. (2011). *Aile içi şiddet mağduru olup boşanma sürecinde bulunan kadınlarda travma sonrası stres belirtileri ve ilişkili özellikler* Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Sabit, S. (2019). *Partneri Tarafından Şiddet Görmüş Kadınların, Şiddet Algısı, Şiddete İlişkin Tutumları Ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sánchez, O. R., Vale, D. B., Rodrigues, L., & Surita, F. G. (2020). Violence against women during the COVID-19 pandemic: An integrative review. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 151(2), 180-187.
- Semerci, P. U., & Erdoğan, E. (2021). İstanbul sözleşmesi hakkındaki algılar: kadına yönelik şiddetin yaygınlığında uzlaşma, sorumlulukta ayrışma. *REFLEKTİF Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 165-176.
- Stark, L., & Seff, I. (2021). The role of social norms, violence against women, and measurement in the global commitment to end violence against children. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 27(1), 24.
- Tekindal, M., Özlem, Ş. Ö., ve Emre, M. (2018). Şiddet mağduru kadına yönelik sosyal hizmet müdahalesi: Aysen ve Zehra Vakası. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*.
- Viero, A., Barbara, G., Montisci, M., Kustermann, K., & Cattaneo, C. (2021). Violence against women in the Covid-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies. *Forensic science international*, 319, 110650.
- Yalçın, M. (2021). Şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik vaka yönetimi temelli sosyal hizmet uygulamaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(3), 1103-1124.